

Kaj je znanstveni termin danes

FRANC PEDIČEK

UVOD

V naslovu navedena snov predpostavlja oziroma zahteva najprej odgovor na vprašanje: KAJ JE TERMINOLOŠKO ZNAKOVJE V ZNANOSTI?

Naj bo pričujoče besedilo poskus odgovora nanj! Seveda se kot takšno ne more razvezati soodnosnosti z vse obravnavo praznostjo naše teorije znanstvene terminologije in hkrati vse vsebinske ter znakovne neizčlenjenosti naše refleksije o postavljenem vprašanju.

Toda navkljub tem neprijaznim obravnavnim okoliščinam se ga je treba lotiti vpricho vse večje zahtevnosti po informatizaciji današnje (tudi naše!) znanosti.

To pa že opozarja na uporabo posebne "optike" pri odgovarjanju na vprašanje: Kaj je terminološko znakovje v znanosti?

To odgovarjanje namreč ne more biti zgolj lingvistično, niti zgolj lingvistično-semantično, temveč želi izčleniti ustrezn odgovor iz "znanstvene semantike", pomeni, iz področja semantike, ki pripada znanosti ali jo določuje znanost, podobno kakor določuje posebno semantiko umetnost, glasba, medicina in mnoga druga področja človekovega življenja in dela.

Torej gre za najširši teoretsko-semantični pristop v oblikovanju tega odgovora, ne pa za zgolj jezikoslovno ali lingvistično-semantičnega, po katerem so znanstveni termini le besedno-strokovne oziroma verbalno-znakovne pojavnosti, ne pa najširše in imanentne znanostno-znakovne sestave ali strukture.

Gre torej za obravnavani pristop, po katerem ne gre za zaseganje znanostnega znakovja z lingvistično izoblikovanim ("izlikanim") besedno-terminološkim znakovjem, temveč za osamosvajanje imanentnega znanostnega znakovja (seveda pa ob nujni pomoči lingvistične semantike!).

Pomeni, gre za pristop, po katerem je znanostno terminološko znakovje postavljano v široko razprto obravnavno luč semantike v znanosti, ne pa v "privito luč" le jezikoslovnega znakovja, to je lingvistične semantike.

SEMANTIKA ZNANOSTI

Vsako področje človekovega življenja in dela je določeno s samosvojo semantiko, natančneje, s samosvojo semantičnostjo ali znakovnostjo. Tako tudi področje znanosti, ki ga določuje znanostna semantika, natančneje, znanostna semantičnost ali znakovnost. Izoblikovanost te semantične ali znakovne samosvojsosti je eden temeljnih kriterijev identitete znanosti kot celote in vsake posebne znanosti ter posamezne njene discipline.

Takšno razsodilo pa je znakovje v znanosti in znanostih takrat, kadar ni le nabrani kup posameznih terminov, temveč kadar je to znakovje sistemska sestava oziroma integracija terminov. To velevnost znanostne semantike izraža pluralno oblikovana sintagma "terminološko znakovje", ne "terminološki znaki".

Toda področje terminološkega znakovja znanosti še ne vsebuje vsega znakovja znanosti. Le-to je namreč lahko po kriteriju narave znakov:

- a) grafično (skice, sheme),
- b) numerično (tabele, formule),
- c) besedno (termini).

Pomeni, znanost in znanosti določuje bogat zaklad znakovja, ki se neprenehoma razvija in spreminja, popravlja in čisti, dograjuje in bogati.

Podana razčlenitev znakovja v znanostih ali znanostnega znakovja razkriva, da zasegajo termini le njegovo besedno raven, ki je nujna integrativna sestavina avtentične povednosti znanostnega znakovja, širše, govornice (langage) znanosti in, ožje, posebnih znanstvenih jezikov (langue).

TERMINOLOGIJA ZNANOSTI

Terminološka razsežnost znanosti je torej ena izmed ravnin semantike znanosti. Gre potemtakem pri tem za besedno ravnino v znanostnem znakovju.

Značilno pa je, da besedna ali terminološka ravnina v celosti znanostnega znakovja ni monolitna, temveč trosestavna ali trostrukturna.

Sestavljajo jo:

- a) področno besedje
- b) strokovno izrazje
- c) (znanstveno) terminološko znakovje.¹

Terminologija znanosti torej ne vsebuje le čistih znanstvenih terminov ter njihov sistem, temveč vključuje tudi dve znakovno nižje razviti sestavini, ki sta: področno besedje in strokovno izrazje. Prvo predstavlja znakovje za določeno življenjsko-pojavnostno področje, a drugo znakovje za delovno-funkcijsko področje. Obe ti skupini, ravni ali vrsti besednega znakovja v določenih znanostih pa sestavljata temelj terminologij v znanostih.

Razsodilo nižje ali višje znakovne razvitosti je tu vsebina in obseg ter pojmovnost in eksaktnost sporočilnosti znaka. Vse to je, mora biti, pri znanstvenih terminih najvišje.

¹ F. Pediček, Slovenska pedagoška terminologija v luči kvalitativne analize znanstvene opredeljenosti in znanostne sporočilnosti, *Anthropos*, Ljubljana, 1988, št. IV, V, VI, str. 199-213.

Pri področnem besedju sme biti najnižja in pri strokovnem izrazju že zahtevano visoka in enoumna pri sporočanju in sporazumevanju v okviru določene delovne ali tehnične operativnosti.

Toda to je le fenomenološko-strukturna členitev terminologije v znanosti. Le-ta pa še ni zadostna za odgovor na vprašanje, kaj je znanstveni termin kot element, prvina terminološkega znakovja v znanosti, kar vse kaže, da je za spoznavalni vpogled v naravo in vlogo znanstvenega termina potrebna poleg znakovne še njegova vsebinska razčlenitev in določitev.

ZNANSTVENI TERMIN

Znakovna razčlenitev terminologije v znanosti razkriva, da zgolj semantična besedno-znakovna (jezikoslovna ali lingvistična) obravnava ne more prodreti v globjo bit znanstvenega termina, saj le-ta ostaja le pri njegovi znakovno-besedni fenomenološkosti in kdaj pa kdaj tudi epistemološkosti. Toda logos o znanstvenem terminu ostaja pri tem še naprej zastrt oziroma zakrit.

Torej: kateri tematizacijski vidik je treba uporabiti za njegovo odstranitev? Nobenega drugega kakor gnoseološkega! Pomeni, lingvistiki in semantiki znanstvenega termina je nujno treba pridružiti še njegovo gnoseologijo, če želimo in hočemo odgovoriti na vprašanje, kaj je znanstveni termin.

Ob gnoseološki obravnavni analizi znanstvenega termina pa se je nujno treba spustiti v določeno teoretsko vzdolžnico in vodoravnico.

Ob današnjem vsesplošnem prečnem in vzdolžnem razvoju znanosti je gotovo nezadostna zgolj logiška gnoseologija, to je spoznavoslovje, ki počiva na pojmu kot elementu mišljenja. Na tej podstavi je počivalo pojmovanje znanstvenega termina od antične filozofije do novoveške znanosti. Gre pri tem za znano racionalistično snovano in pojmovano ter uresničevano gnoseologijo. Po njej je znanstveni termin besedni znak za določen pojem.

Z novim vekom se racionalistična znanost zlomi v sebi in proti njej se postavi empirična ali pozitivna znanost, ki pa razvija in goji empiristično gnoseologijo na temelju občutka ali sensusa in izkustvenega dejstva ali faktuma. Če je ta novovekovna senzualistično-empiristična gnoseologija v začetku bojno razpoložena proti logistično-racionalistični, pa se ta njen sentiment v razvoju obrusi in obe skupaj začneta sestavljati sklop dodanašnjega spoznavoslovja ali gnoseologije. Element zdaj ni več zgolj le pojem temveč tudi empirično razkriti in ugotovljeni razumevek pojava procesa, funkcije in odnosa objektivne stvarnosti. Termin je v novoveški znanosti poleg tega, da je znak za pojem tudi znak za senzualistično-empirični razumevek o poedinem izčlenjenem pojavu, procesu, funkciji in odnosu.

Znano je, da pa gre danes znanost skozi oster in razvojno pomemben paradigmatški lom, ki reže globoko tudi v njeno specifično oziroma lastno spoznavoslovje, ko ne gre več za spoznavoslovje filozofije, temveč spoznavoslovje znanosti.

Ob tem se zatorej pojavlja nujna disunkcija med mišljenjem, ki predstavlja funkcionalno (logiško) razkrivanje zvez med pojavi, procesi, funkcijami in odnosi na eni strani, ter spoznavanjem, ki pa predstavlja intencionalno ugotavljanje teh pojavov, procesov, funkcij in odnosov. Zveza med mišljenjem in spoznavanjem je potemtakem

takšna, da je mogoče v metafori reči, kako je mišljenje funkcionalno spoznavanje in je spoznavanje intencionalno mišljenje.

Celotno področje človekove refleksije stvarnosti do današnjega paradigmatkega loma znanosti torej obvladujeta logika in gnoseologija.

Vpričo novega in prihodnjega razvoja znanosti, ko gre za preseganje tako racionalistične kakor empiristične paradigme v okviru človekovega reflektiranja objektivne stvarnosti in subjektivne resničnosti, pa se dosedanjsima procesoma mišljenja (logika) in spoznavanja (gnoseologija) pridružuje kot imperativno-razvojna norma proces integrativnega in globalnega uvidevanja, to je zagledavanja bistva ali esenc (torej ne več le pojavnosti oziroma eksistenčnosti!) pojavov, procesov, funkcij in odnosov stvarnosti in resničnosti (kakor je to značilno za doslejšnje mehansko-empiristično paradigmo v znanosti!).

Prvina ali temeljna sestavina celostnega uvidevanja stvarnosti in resničnosti pa ne more biti več le pojem (conceptus) kot abstrakt pojavov, procesov, funkcij in odnosov, pa tudi ne le empirično-fenomenološko in eksistentčno snovani razumevek, vsebinsko določen s spoznanim parcialnim empiričnim dejstvom, temveč nov element kot njun integracijski (ne sumarni!) rezultat, to je umevek kot "posoda" in okvir ter nosilec celostnega uvidevanja bistva ali esence pojavov, procesov, funkcij in odnosov objektivne stvarnosti in subjektivne resničnosti.²

Funkcionalno umevek ne predstavlja zgolj fenomenološkega empiričnega spoznanja o določenem pojavu, procesu, funkciji in odnosu, to je le določene "gnosis" o njih, temveč nekaj dialektično več in višjega, celostnejšega in globjega, to je določeno pripadno spoznavo ali "gnome" o njih. To pa tudi pomeni, da današnja paradigma znanosti, rojevajoča se iz preloma empirično-mehanistične v dialektično-holistično, nujno zahteva nadgraditev doslejšnje klasične racionalistično-empiristične gnoseologije z gnomologijo, to je naukom o človekovem postopku refleksijsko celostnega uvidevanja pojavov, procesov, funkcij in odnosov stvarnosti in resničnosti kot integraciji logičnih abstrakcij (pojmovanj) in empiričnih razumevkov (spoznanj).

Spoznave (gnome) torej niso več le element mišljenja, pa tudi ne le "zidak" spoznavanja, temveč so "korpusi", integracije obojega. Tako je na tej osnovi ustvarjena nova spoznavalna sestavnost in kakovost, odlikujoča se s človekovo dialektično-holistično (razvojnocelostno!) in esenčno-vpogledno refleksijo o stvareh, pojavih, procesih, funkcijah in odnosih stvarnosti in resničnosti.

Ali drugače! Če predstavlja logičski pojem skupek abstraktov ali odmislekov pojavov, procesov, funkcij in odnosov predstavlja gnoseološki razumevek fenomenološko-epistemološki (eksistenciološki) razvid o njih, pa predstavlja spoznava (umevek) bistvenostni (esenciološki) uvid v njihovo pojavnost, procesnost, funkcionalnost in odnosnost.

In slednjič! Če je znanstveni termin na stopnji ali ravni logike znak za znanstveni pojem in je znanstveni termin na stopnji ali ravni senzualistično-empiristične gnoseologije znak za pozitivni razumevek, v podobi in vlogi empiričnega spoznanja pojava, procesa, funkcije, odnosa, pa je znanstveni termin na stopnji ali ravni dialektično-holistične gnomologije ali nauka o esenčnem uvidevanju stvarnosti in

² F. Pediček, Hipoteza o umevku, *Anthropos*, Ljubljana 1983, št. III-IV, str. 400-405.

resničnosti znak za znanstvene spoznave kot uvidnostne umevke pojavov, procesov, funkcij in odnosov objektivne stvarnosti in subjektivne resničnosti.

To pa je na kraju tisti odgovor na vprašanje, kaj je današnji znanstveni termin, ki ga je bilo mogoče (in treba!) razviti iz logike in gnoseologije, to je iz ravni znanstvenega mišljenja in iz ravni znanstvenega spoznavanja do ravni današnjega znanstvenega uvidevanja narave in vloge pojavov, procesov, funkcij in odnosov stvarnosti in resničnosti. In to za okvir oziroma v okviru današnje pojavljajoče se kakovostno nove, to je dialektično-holistične paradigme znanosti. V njenem zajemu se namreč prerazvršča današnje spoznavoslovje iz racionalistične (oblikovanje pojmovanj!) in empiristične (izkustveno preverjanje spoznanj!) ravni na informacijsko raven, na kateri gre za produkcijo in sporočanje celostnih spoznav o stvarnosti in resničnosti. Ti dve funkciji sestavljata in določujeta današnjo rojevajočo se informacijsko gnoseologijo.

V okviru te gnoseologije se človekovo spoznavanje stvarnosti in resničnosti "razakademizira" oziroma "razfilozofira", saj postaja - mora postajati - vse bolj stvar za izkušnjo in prakso človekovega vsakdanjega bivanja in delovanja. V vse bolj zapletenih pogojih in okoliščinah življenja in dela človek namreč nujno potrebuje spoznavoslovje, ki ni zaprto v svojo "nadstavnbo" filozofičnost, temveč je vse bolj odprto v človekovo stvarno rabo in pomoč. V tej vlogi pa niso dovolj le refleksna pojmovanja in izkustvena spoznanja, temveč človek nujno potrebuje proizvajanje in sporočanje celovitih spoznav o pojavih, procesih, funkcijah in odnosih stvarnosti ter resničnosti. Nosilci oziroma emiteni teh spoznav so različni znaki. Toda ne le verbalni, temveč tudi grafično-simbolni, pa matematični, računalniški itn.

Brez produkcije in sporočanja znakov o različnih globalnih spoznavah današnji človek ne more več ne živeti in ne delati. Na vsak korak so mu potrebni in nujni za zdanje bivanje in nadaljnji razvoj, nadaljne spreminjanje stvarnosti in resničnosti ter njuno kakovostno novo "gnoseologiziranje".

Komparativna prednost in nujnost informacijske gnoseologije torej je, da ne ponuja človeku le reflektivnih pojmovanj in izkustvenih razumevanj oziroma faktnih spoznanj, temveč mu nudi in sporoča globalne, integrativne spoznave, v vsebini katerih dobiva človek spoznavalne informacije o zelo kompleksnih izsekih stvarnosti in resničnosti.³

Informacijska gnoseologija je potemtakem spoznavoslovje današnje informatizacijske dobe in človekove temeljne pravice, da zahteva njen sestop iz vase zaprte filozofičnosti in empirične znanstvenosti v pomoč in omogočanje, da sodobni človek lahko ustvarjalno biva in deluje. Integrativne spoznave in znaki zanje, od oblikovnih, pisnih in besednih (termini!) do besedilnih, pa so nosilec njihovih sporočitev najširši "ljudski javnosti".

---

³Npr.: Znak "kardiogram" nudi človeku zelo kompleksno spoznavo o funkcionalnosti srca in o vseh obkrožnih dejstvih ter procesih njegovega zdravlja oziroma boleznih; prometni znak "stop" mu ne sporoča le ukaza, da se mora ustaviti, temveč zelo razsežno spoznavo o situaciji in posledicah neupoštevanja sporočitve o celotni zaledni spoznavi tega znaka; znak "inteligentnosti količnik" nudi spoznavo o zelo vključujočih danostih, pogojih in možnostih otrokovega razvoja ter šolanja itd.

Če je narava znanstvenega termina v tem, da je znak za določeno znanstveno spoznavo, pa je njegova vloga v tem, da je sporočilno funkcionalen in sporočilno uporaben. To oboje je namreč temeljni pogoj za pojav in proces informatizacije današnje znanosti, ki se pojavlja kot integracija njene razvojne "logizacije" in "empirizacije".

Sporočilnostno funkcionalnost znanstvenih terminov je mogoče dosegati in uresničevati v okviru določene današnje znanosti z oblikovanjem njenega terminološkega tezavra, ki mora biti v permanentnem dograjevanju in razvijanju.

Terminološki tezaver kot znanstveno-znakovni zaklad in sistem je lahko tudi mrtev kapital, če ni grajen in vključen v ustrezno obstoječo mrežo znanstvene informatike in v njene informacijske tokove ter poti.

Sporočilno uporaben je znanstveni termin takrat, ko je ustrezno zabeležen, razčlenjen in pojasnjen v okviru določenega znakovnega sistema in njegove ureditve. Vse to je lahko uresničevano, ko je znanstveni termin postavljen in vključen v terminološko enciklopedijo ene ali druge znanosti ali njene posamezne sestavne dele.

Terminološke enciklopedije pokrivajo oziroma vsebujejo celotno terminološko znakovno polje določene znanosti.

Kakor so posamezne področne znanstvene enciklopedije sistematičen in geslovno urejen vsebinsko-spoznanjski pregled človekovega znanja (npr. medicinska, glasbena, likovna enciklopedija itn.), tako so terminološke enciklopedije sistematičen in celoten geslovno urejen in besedilno izoblikovan pregled besedno-spoznanjskega znakovja določene znanosti (npr. pedagoška terminološka enciklopedija!).

Po vsebinskem vidiku - in v skladu z (našim) izoblikovanim teoremom o treh strukturnih ravneh korpusa terminologije v znanostih! - sestavljajo terminološke enciklopedije: besednjaki področij, slovarji strokovnega izrazja, in leksikoni znanstvenih terminov.⁴

Prenos ali transfer teh treh sestavin terminološke enciklopedije v sporočilo-oblikovni oblikovni vidik - ki je predmet slovaroslovja in v okviru katerega se vsebinsko-strukturni vidik dograjuje z nivojsko-obravnavnim! - nam tako ponuja tri, npr. pedagoške (edicijske) oblike:

a) pedagoški (terminološki) besednjak, ki vsebuje *opise ali deskripcije* pedagoškega terminološkega znakovja,

b) pedagoški (terminološki) slovar, ki vsebuje *pojasnitve ali eksplikacije* pedagoškega terminološkega znakovja, in,

c) pedagoški terminološki leksikon, ki vsebuje *analitsko-sintetske tematizacije* pripadnega terminološkega znakovja.

Skupna vez teh treh (edicijskih) oblik terminološkega znakovja v znanosti je enotno oblikovan in dograjevan geslovnik; a razlikovalno razsodilnost je treba iskati v ravni ali nivoju obravnave posameznih terminoloških znakov, sestavljajočih terminološki geslovnik določene znanosti.

Sistem terminološkega znakovja v znanosti mora biti poleg tega, da je sporočilno funkcionalen in ploden, tudi spoznavanjsko ploden ali fertil. To je, ko je tudi notranje

⁴ Pisec Hazarskega slovarja tudi razlikuje podobne tri slovaroslovne obravnave: "azbučnik", "glosar" in "ročnik". (Glej: M. Pavić, Hazarski ročnik, Beograd, 1989, Prosveta, str. 286.).

sistemsko urejen, povezan in ustrezno odnosen (ne samo zunanje v besednjakih, slovarjih in leksikonih!).

Notranja, to je spoznanjsko-strukturna sistemskost terminološkega znakovja pa se pojavlja v vsaki znanosti v drugačni podobi in vrstitvi ali klasifikaciji. V pedagoškem polju je mogoče najti naslednje strukturno-sistemske ravni v "terminologizaciji" znakovja:

- *družbeno-idejna*, na kateri se strnjujejo znaki, ki kažejo na temeljne smeri družbene filozofije o vzgoji in izobraževanju (npr. socializem, komunizem, demokratičnost, humanizem, pragmatizem, etatizem, manipulativnost),

- *družbeno-pragmatična*, katera razkriva znake o družbeno-ideoloških postavkah, s katerimi določena družba želi zaseči vso "svojo" vzgojo in izobraževanje (npr. reproduciranje oblasti, prisvajanja kadrovske politike),

- *vzgojno-aksiološka*, ki označuje določeno vrednostno in teleološko (smotrnostno) sestavino v vzgoji in izobraževanju (npr. vsestranskost razvoja osebnosti, svobodnost, ustvarjalnost),

- *duhovno-kulturna*, ki zajema znake, s katerimi je mogoče odčitati sporočila o duhovni in kulturni usmerjenosti določene vzgoje in določenega izobraževanja (npr. oblikovanje in posredovanje duhovnih vrednot nasproti zgolj potrošniški vrednosti in narobe),

- *svetovno in življenjsko nazorska*, ki jo napolnjujejo znaki o svetovno in življenjsko nazorski podstavnosti vzgoje in izobraževanja (npr. ekskluzivno uporabljanje določenega filozofsko-nazorskega monizma v vzgoji in izobraževanju ter zapiranje dialoškiosti, sporazumevalnosti v okviru pluralizma mišljenj ter pogledov),

- *šolsko-sistemska*, ki jo določujejo znaki o značilnostih šolskega sistema (kot so prehodnost, vzdolžnost, prečnost, enotnost, dualizem, hermetičnost),

- *didaktično-metodična*, v okviru katere se pojavljajo znaki, ki določeno vzgojo in izobraževanje razkrijejo po pedagoški organiziranosti in operativnosti vzgojno-izobraževalnega dela (npr. didaktični postulati, oblike in metode vzgojno-izobraževalnega dela, vrednotenje znanja),

- *pedagoško-vedenjska*, ki vsebuje znake, znakovje, po katerih je mogoče ugledati slog ali stil vedenja, ki ga ima učitelj do učencev in učenci do učiteljev (npr. komuniciranje učiteljev z učenci, odnosi učencev do učiteljev, veljavni vzorci dialoga ob spornih vprašanjih),

- *vzgojno in izobraževalno-idejna*, na kateri se pojavlja kot glavni znak osrednja ali temeljna programska določenost vzgoje in izobraževanja (npr. znanstvenost, religioznost, marksističnost, moralnost, estetskost),

- *vzgojno in izobraževalno-programska*, na kateri se kažejo kot temeljni znaki tisti, ki služijo njenemu odčitavanju edukacijske vsebnosti pri procesnem uresničevanju določene vzgoje in izobraževanja (npr. razvojni nauk, analiza družbenih protislovij, religija, dialektika, kapitalizem, socializem),

- *šolsko-arhitektura*, ki vsebuje skoraj neizogojne pomenskosti znakov, po katerih je mogoče določevati stavbe, ki služijo, so namenjene uresničevanju vzgoje in izobraževanja v določenem prostoru in času,

- *učno-tehnološka*, katero zapolnjuje vrsta znakov, po katerih je mogoče skoraj nezmotno določiti stvari in priprave, ki so uporabljene pri šolskem pouku oziroma izobraževanju (npr. različna učila).

Povsem samostojna strukturno-sistemska ravnina pedagoške terminologizacije je tista, ki jo ustvarja, razvija, "nosi" in določuje logos pedagoške znanosti.

Gotovo bi bilo mogoče ugotoviti še kakšno strukturno-sistemsko raven, ki določuje sklop terminološkega znakovja v okviru področja vzgoje in izobraževanja ter njune refleksije, a navedene je vendarle mogoče sprejeti kot temeljne in nosilne vzvode današnje pedagoške terminologizacije.

Njihova temeljna vloga je v tem, da prebujajo in usmerjajo spoznavnost ali gnoseološkost oziroma uvidnost ali gnomeloškost pojavov, procesov, funkcij in odnosov v okviru vzgoje in izobraževanja.

SKLEP

Pričujoča obravnava predstavlja odgovor na temeljno vprašanje teorije terminologije v znanosti, ki je usklajen z dejstvom paradigmatkega loma v današnji znanosti od mehanskega empirizma k dialektičnemu holizmu.

Pri tem je bilo treba preseči doslejšnjo tematizacijsko zoženo lingvistično-semantično raven in se dvigniti do ravni znanostne semantike. Pa tudi na tej ravnini se je oblikovanje odgovora na vprašanje, kaj je znanstveni termin, ustavilo, saj je bilo treba še vstopiti v gnoseologijo znanstvenega termina in slednjič še celo v njegovo informatiko.

Znanstveni termin je, sledeč podanemu diskurzu, znak za znanstvene spoznave (ali: umevke!) kot integracije mišljenjskih pojmov in empiričnih spoznanjskih razumevkov o pojavih, procesih, funkcijah in odnosih objektivne stvarnosti in subjektivne resničnosti.

Znanstveni termini pa niso samozadostne sestavine znanosti, temveč morajo biti sporočilno funkcionalni in sporočilno uporabni ter spoznavalno plodni. Prvo so s terminološkimi tezauri; drugo s terminološkimi slovarji; in tretje prek internih strukturno-sistemskih terminologizacijskih ravnin določene znanosti.

V vseh teh postavkah (tezaver, slovarji, sistem terminologizacijskih ravnin!) so strnjeni doslejšnji dosežki (našega) teoretskega razčlenjevanja in utemeljevanja terminologije v pedagoški in drugih znanostih.